

A bírálóbizottság értékelése

A tudományos értekezés egyik fő pillére a korábbi elképzelések felsorolása és bemutatása. E módszerhez köthető a mű egyik fontos eredménye is, a Levedihez, Álmoshoz, Árpádhoz és a magyar honfoglalást megelőző időszak keleti szállásterületeihez kapcsolódó nézetek áttekintése, rendszerezése. Ez az összefoglalás tekinthető a munka egyik nagy értékének, hiszen az átláthatatlan adattömeg és a felmerült teóriák sokasága nagy nehézséget jelent a tájékozódásban. A disszertáció, azon túlmenően, hogy számba veszi a politika- és hadtörténeti adatokat, részletesen foglalkozik a magyarság életmódjával és a társadalomtörténeti kérdésekkel is.

Fontos eleme a munkának a magyar honfoglalás egyik legfontosabb írott forrásának, a Bíborbanszületett Konstantin császár udvari kancelláriáján összeállított „A birodalom kormányzásáról” címmel ismert mű 38. fejezetének új koncepció szerinti feldolgozása. A korábbi lineáris olvasat helyett egy több szálon futó párhuzamos narratívát feltételez a szerző. Ez az elemzés pedig számos új tanulságot hordoz, a korai szállásterületek helyét és időrendjét illetően. A disszertáció részletesen bemutatja az írott forrásokban a magyarokkal kapcsolatban említett különböző rangok, méltóságok eredetét funkcióját, s azt is mely – e források alapján ismert – személyekhez kapcsolódnak ezek a címek és hogyan változott szerepük a végigkövetett időszakban. Az értekezés a legfrissebb eredményekre is igyekszik reflektálni, azokat érintve alakítja ki álláspontját hol elfogadva (például Türk Attila véleményét a magyar vándorlás kapcsán), hol elutasítva (például Szőke Béla Miklós érveit a „Brezalauspurc”-i csata helyét illetően) az egyes felvetéseket.

A munka számos kérdést tekintve olyan állásfoglalásokat tett a korszak vitatott kérdéseiben, melyek a fentebb említett összefoglaláson túl, egyes részproblémák megoldásának az előre mozdításában is segítséget nyújthatnak a későbbi kutatók számára. Ilyenek tekinthető például a kazár-magyar viszony újragondolása, a kálizok beköltözésének megítélése, a vérszerződéssel kapcsolatos mitológéma elvetése, a kalandozások hátterének értékelése.

Tóth Sándor László Kristó Gyula akadémikus munkásságának folytatója. Az akadémiai doktori értekezésében a magyar ethnogenezis kérdéskörének árnyalt, hagyományos történeti bemutatására vállalkozott. Részletekbe menően dolgozta fel a közel másfél évszázados magyar szakirodalmat és az abban használt nemzetközi kutatói véleményeket. Figyelemre méltó eredménye a honfoglaláskor egyik legfontosabb történeti forrásának belső kombinációkkal történt elemzése. Munkája egyfajta kutatástörténeti kézikönyvként is értékelhető. Fontos hozzájárulása, hogy kitért a korszakkal foglalkozó nyelvészeti és régészeti kutatás főbb vonulataira is. Az értekezés hosszú időszakasz alatt elkészült, a disszertáció számos előtanulmányára épülő munka, melynek megállapításai vitathatatlanul gazdagítják a IX-X. századdal foglalkozó magyar kutatást.